

MAILLOL

Den gamle franske billedhugger Maillol har ogsaa virket som bogkunster, og i hans produktion findes illustrationsværker udført baade i litografi og træsnit. Om disse arbejder skriver museumsinspektør Jørn Rubow.

ES livres illustrés, je déteste ça. Si j'en fais, c'est que je considère que la gravure au trait, sur bois, n'est pas l'illustration; ainsi traités, les dessins sont l'équivalent des caractères d'imprimerie; pour moi c'est de la Typographie. Paa kortfattet Dansk: Jeg kan ikke fordrage illustrerede Bøger. Naar jeg (alligevel) laver saadan noget, er det fordi jeg mener, at Linietræsnittet nøje svarer til Bogtrykkets Skrift - jeg opfatter det som ren Typografi.

Det er den fremragende franske Billedhugger Aristide Maillol, der taler saaledes. Synspunktet er jo ikke ukendt blandt en lidt ældre Tids Bibliofiler, men vinder i Interesse, naar det fremsættes af en Kunstner af Format. En anden Sag er det, at man ikke skal tage alt for tungt paa den Slags Doktriner. Maillol har i hvert Fald ikke gjort det selv, da han forsynede Ovids L'Art d'aimer med Lithografier. Som man kunde vente af en Franskmand, er dette dog ikke saa selvmodsigende endda. Lithografierne er nemlig alle helsides, saa at de ikke kommer i direkte Berøring med Satsen. Da de heller ikke har nogen direkte Relation til Textens Ordlyd, men dog gaar smukt ind i dens Stemning, har vi for os den særlige Form for Illustration, som bedst beskrives som ledsagende - eller om man vil: accompagnerende.

Undgaar Maillol paa denne Maade at komme i Strid med sine Principper ved at holde Lithografierne for sig, saa har han dog ogsaa gjort et hæderværdigt Forsøg paa at samarbejde Bogtryk og Lithografi. Resultatet ses i Verhaerens Belle Chair, der er illustreret med tre Træsnit og tolv Lithografier, hvoraf kun de to faar Lov at optage en hel Side hver. Ideen om typografisk Enhed er søgt tilfredsstillet ved Valget af Skrift, en stor og meget kraftig Kursiv, der harmonerer fortræffeligt baade med den lithografiske Streg og Titelbladets træskaarne Ornament, med Indholdsfortegnelseens Vignet og Kolofonens Initial, der begge ligeledes er Træsnit.

Maillol er nu imidlertid ikke af dem, der mener, at man udelukkende har Principper for at bryde dem. I den første Bog han illustrerede, *Les Eglogues de Virgile*, holdt han sig udelukkende til det lineære Træsnit, som han samarbejdede med Skrift og Satsbillede til en fuldendt Helhed. Denne Bogs Tilblivelseshistorie er saa interessant, at den kan fortjene at genfortælles her i al Korthed.

Blandt den store Billedhuggers tidligste Beundrere var en tysk Greve, Harry Kessler, en af de mest fremtrædende. Saa vidt man kan forstaa, var han, eller snarere er han, for han lever vist endnu, en Mand af sjælden human og æstetisk Dannelse. Dertil kom en grundfæstet Rigdom og en stærk Trang til et aktivt Mæcenat. For Maillol blev han det, som er mere værd end en god Kunde, nemlig en trofast Ven og Hjælper. Man kan saaledes ikke overvurdere den Betydning, det har for en Billedhugger at blive taget med paa et langt Ophold i Grækenland, men det vedrører jo i første Række Billedhuggerkunsten. I vor

Caucasiasque refert volucres furtumque Promethei.
 his adiungit, Hylan nautae quo fonte relictum
 clamassent, ut litus: Hyla Hyla omne sonaret;
 et fortunatam, si numquam armenta fuissent,
 Pasiphaen nivei solatur amore iuvenci.

Sammenhæng ligger det betydningsfulde i, at han fik Maillol ind paa at beskæftige sig med Træsnittet som Bogillustration.

Kessler havde stærke bibliofile og litterære Interesser, som fik ham til i Weimar, hvor han hørte hjemme, at grundlægge et Trykkeri, Cranach Presse. Under Rejsen i Grækenland enedes man om at udgive Virgil, baade med den latinske Text og med en Oversættelse til Fransk af Marc Lafargue.

Maillol levede sig meget stærkt ind i denne Text og skar efter Hjemkomsten i 1912-14 en Række Træsnit dertil. Til Trykningen valgtes en venetiansk Skrift fra 1470, skabt af Nicolas Jenson. Grundige som de begge var, blev allerede Papirspørgsmaalet næsten uløseligt - de moderne Fabrikkers Sorter blev fundet for tarvelige, men den geniale Billedhugger, der havde lært sig alting selv, skar radikalt igennem og fremstillede med egen Haand af et gammelt Hørlærredslagen et rent Stykke Kludepapir, som tog mod Trykket af Stokkene paa den skønneste Maade. Kessler var ikke sen til at skaffe de nødvendige Maskiner og installere dem i en lille Landsby Montval tæt ved Marly-le-Roy, hvor Maillol har sit Atelier, hvorfra han overvaagede Fabrikationen, der lededes af hans Nevø Gaspard. Denne Virksomhed stand-sedes af Verdenskrigen, men Papiret fremstilles nu igen af Firmaet Montgolfier under Gaspard Maillols Ledelse.

Krigen standsede uundgaaeligt ogsaa Arbejdet med Bogen, som først genoptoges i 1925, hvor Maillol skar de sidste Træsnit og Trykningen begyndte for at fuldendes Aaret efter.

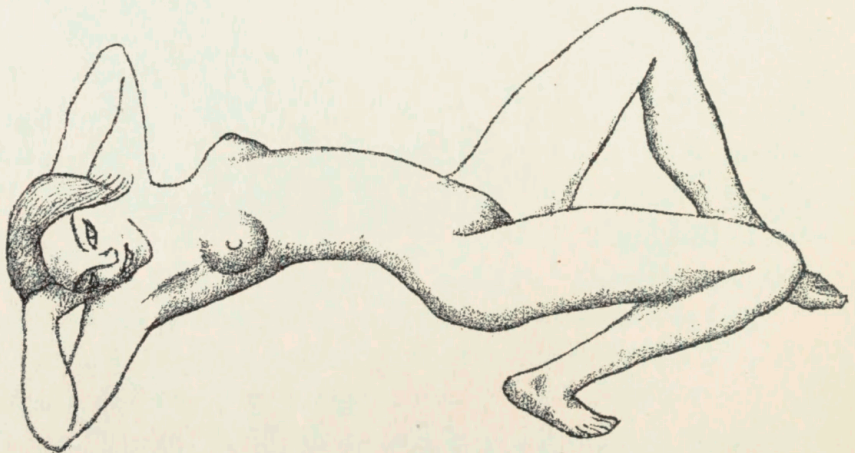

Litografi af Maillol fra Émile Verhaeren: Belle Chair; ca. $\frac{2}{3}$ størrelse.

Overskrifter og Initialernes Bogstav er skaaret af den engelske Forfatter og Typograf Eric Gill og derefter udsmykket af Maillol, medens selve Skriften, der som sagt har et venetiansk Forbillede, er skaaret af Edward Prince.

Resultatet blev en enestaaende smuk Bog, hvor Text og Illustration er samarbejdet til et harmonisk Hele. Blot synes man, at dens Producenter har valgt lovlig store Ark af det gode Papir, saa at Satsbilledet virker lidt mere magert end det egentlig burde.

Foruden disse tre Værker har Maillol illustreret Ron-sard: Livret de Folastries à Janot Parisien, denne Gang med 50 Raderinger. Bogen findes ikke her i Landet af den gode Grund, at den ikke er udkommet endnu. Dens Forlægger, Kunsthandleren Ambroise Vollard, der har indlagt sig stor Fortjeneste ved at udgive Bøger illustreret af Bonnard, Rouault, Degas, Picasso, Odilon Redon og Rodin,

Litografi af Maillol fra Émile Verhaeren: Belle Chair; ca. $\frac{2}{3}$ størrelse.

har i de senere Aar været utilbøjelig til at slippe sine Bøger ud paa Markedet. Imidlertid har i hvert Fald Dele af Ronsards Bog været udstillet i The Museum of modern Art, New York, for et Aar siden. Ved den Lejlighed var en Side af den gengivet i Kataloget, saa at man kunde se, at Ideen om Illustrationens og Skriftens Enhed stadig dyrkes af Maillol, der her har valgt en forholdsvis stor Kursiv til at gaa sammen med sine Raderinger. Under Forberedelse er yderligere en Udgave af Longus, Daphnis et Chloé illustreret med Træsnit. Det mentes at den skulde komme i Januar, men endnu har der ikke været nærmere Detailler fremme om dette Arbejde.

JØRN RUBOW